

Innspill fra TINE SA

Nasjonal dialog om bærekraften i det norske matsystemet

TINE takker LMD for å legge til rette for god dialog med alle aktører i det norske matsystemet, slik at vi sammen finner løsningene for at det norske landbruket skal bidra til å nå bærekraftsmålene Norge har satt seg.

Klima- og miljøvennlig matproduksjon: Landbruket er omstillingsdyktig og har allerede flere løsninger som har tatt ned og vil fortsette å ta ned det samlede klimagassutslippet frem mot 2030. I tillegg har TINE innført et bærekraftstillegg på literprisen for kumelk fra 01.01.2023, for å stimulere melkeprodusentenes bærekraftsarbeid. Dette tillegget skal vi videreutvikle med flere tiltak. Flere av tiltakene har for bonden en kostnadsside, og vi håper Bionova kan vokse frem til å være en løsning for finansiering av bærekraftstiltak i landbruket. Vi i TINE arbeider for å, på en stadig mer bærekraftig måte, produsere sunne, trygge og gode matvarer tilpasset forbrukernes behov. Til dette er det behov for støtte fra det politiske virkemiddelapparatet for å gjennomføre bærekraftstiltak i hele verdikjeden fra jord til bord. Norsk matproduksjon og slik norske arbeidsplasser og nasjonal beredskap vil bli skadelidende hvis alle kostnader skal dekkes av bønder med allerede presset økonomi. Norge bidrar ikke til økt bærekraft ved å legge ned egen matproduksjon. I det følgende vil vi løfte noen områder. Dette er ikke en uttømmende liste og vi ser frem til en dynamisk dialog rundt bærekraften i det norske matsystemet.

- 1) **Biologisk mangfold og beitebruk:** Norge har store arealer som egner seg til beiting. I Norge har vi om lag 5000 rødlistede arter som er truet. Hele 29 prosent av disse er avhengig av den økosystemtjenesten beitedyra bidrar til når de er ute på beite. Klimaendringene og naturkrisen må sees i sammenheng, og det er viktig å ta vare på naturen vi har samtidig som vi jobber for å redusere klimagassutslipp. Vi forventer at myndighetene gjør grundige avveininger og risikoanalyser, i tett samarbeid med aktørene i landbruket når klima- og miljøpolitikk utarbeides slik at dette ikke går på bekostning av det biologiske mangfoldet.
- 2) **Konkurranseskraftig verdiskaping i verdikjeden for mat i hele landet:** Det er bred enighet om at vi må satse på norskprodusert mat på norske ressurser, og stimulere til at mer av forbruket av mat i Norge baseres på norske råvarer, og ikke til importert mat. Selvforsyning av mat kan ikke tas for gitt i en verden

preget av krig og konflikt. Det er derfor viktig å opprettholde både selvforsyningssevnen og importvernet for norskprodusert mat.

- 3) **Sosial og økonomisk bærekraft:** Sosiale forhold blant bønder kan enten forsterke bærekraften eller svekke den. Dersom bonden ikke opplever økonomisk trygghet, trygge rammevilkår og har god fysisk og psykisk helse, vil hen heller ikke ha overskudd til å jobbe videre med bærekraftstiltak på gård.
- 4) **Bærekraftig fôr:** TINEs målsetning er at norsk melk skal produseres på norsk fôr. Dette målet er det også bred enighet om i landbruket, og de andre samvirkene deler målsetningen. TINE har fokus på produksjonen av grovfôr. Vi jobber aktivt med forbedring og å skaffe ny innsikt i grovfôrdyrkingen gjennom deltagelse i forskningsprosjekt. TINE har etablert et eget laboratorium for hurtigere analyser av grovfôrprøver for å sikre best mulig kvalitet på det norske grovfôret. Landbruket trenger flere norske fôr-proteinkilder. Å stimulere til økt dyrking av vekster med høyt proteininnhold og skape et marked for norske proteinkilder vil være et viktig arbeid der myndighetenes bidrag er avgjørende. Oppstartskostnadene for å produsere opp et såpass høyt volum at det er betalingsvilje for fôret i markedet, er for store for en enkeltaktør alene.
- 5) **Sunt og bærekraftig kosthold:** All matproduksjon har utslipp og forbruk av ressurser. I en verden med begrensede ressurser er det viktig at vi stimulerer til et kosthold der den maten vi inntar bidrar med de næringsstoffene vi trenger og samtidig er i tråd med norske kostråd. Et overordnet mål må være at vi produserer mat med så lite ressursbruk som mulig, som bidrar til minst mulig matsvinn og samtidig sikrer næringsgrunnlaget for fremtidige generasjoner. Fremtidens bærekraftige kosthold må både møte forbrukernes ønsker og favne vår matkultur, samt være økonomisk og kulturelt tilgjengelig for folk flest. Det bør stimuleres til økt forbruk av norske råvarer som spiller en positiv rolle i kostholdet og bort fra godteri, brus, kjeks, kaker etc som bidrar til en økt forekomst av fedme samt dårligere folkehelse. Her bør myndighetene fortsette sitt samarbeid med matvareprodusentene og -bransjen, bruke en mer aktiv prispolitikk for å fremme sunne valg samt styrke mat- og helsefaget i skolen for å gi fremtidige generasjoner økt kompetanse om mat og matlaging samt utjevne sosiale forskjeller.